

Надання правничої допомоги свідкові у кримінальному провадженні: особливості та проблемні питання

Микола Коломойцев*

* Канд. юрид. наук, докторант ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8957-5509>, e-mail: kolomoitsev.mykola@ukr.net

DOI: 10.32353/khrife.1.2025.05 УДК [343.12:347.965](477)

Надійшло 04.03.2025 / Рецензовано 17.03.2025 / Прийнято до друку 26.03.2025 /
Доступно онлайн 31.03.2025

Мета статті — з'ясувати особливості визначення правового статусу адвоката, залученого для надання правничої допомоги свідкові у кримінальному провадженні, окреслити проблемні питання його практичної діяльності. Застосовано загальнонаукові методи (аналіз і синтез, системного аналізу, логіко-структурний, узагальнення, порівняльно-правовий тощо). З'ясовано, що правовий статус адвоката, залученого для надання правничої допомоги свідкові, до сьогодні залишається нормативно не визначеним, як і правовий статус захисника та представника особи у кримінальному провадженні, що створює підґрунтя для наукової полеміки, зокрема щодо проблеми окреслення повноважень адвоката під час здійснення практичної діяльності. З'ясовано, що науковці по-різному визначають таку діяльність і повноваження адвоката. За законодавством України адвокат, залучений для надання правничої допомоги свідкові, не здійснює ані захисту, ані представництва, тож таку форму діяльності слід розуміти як інший вид адвокатської діяльності: адвокат не набуває похідного процесуального статусу від свідка, тобто не має його прав. Водночас адвокат унеможлиблює порушення прав свідка, є гарантом недопустимості свавілля або перевищення повноважень з боку представників сил безпеки, забезпечує реалізацію процесуальних інтересів свідка, його право на свободу від самовикриття, недопущення притягнення завідомо невинного до відповідальності й застосування методів психологічного тис-

ку, фальсифікування або фабрикування окремих відомостей, речей і документів тощо. Отже, залучений адвокат сприяє реалізації багатьох завдань, але його базова функція полягає в забезпеченні захисту процесуальних інтересів свідка й реалізації його прав. Обґрунтовано, що залучений адвокат має права, які базуються на загальних засадах кримінального провадження, і гарантії, що поширюються на нього як на учасника процесуальної дії, а також повноваження, гарантовані йому Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Попри підтримку позиції щодо нормативного закріплення правового статусу адвоката, залученого для надання правничої допомоги свідкові, спростовано доцільність уведення до кримінального провадження такого суб'єкта, як правничий консультант свідка (правничий повірений / процесуальний юрисконсульт), оскільки це суперечить конституційним правам.

Ключові слова: кримінальне провадження; адвокат; правнича допомога; свідок; право на захист; правовий статус.

Постановка наукової проблеми

Одним із невід'ємних прав сучасної людини є право на захист. Цей наріжний принцип закріплено в законодавстві більшості демократичних держав, що є закономірним результатом демократизації та гуманізації сфери кримінального судочинства, посилення правових гарантій в аспекті захисту прав і законних інтересів усіх його учасників та забезпечення справедливого й неупередженого правосуддя для кожної людини.

Традиційно з правом на захист отожднюють право підозрюваного на застосування всіх доступних методів правового захисту себе й обстоювання власної правової позиції — стратегії захисту. Право на захист передбачено ст. 59 Конституції України: «Кожен має право на професійну правничу допомо-

гу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав»¹.

На виконання цієї конституційної гарантії в Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (далі — Закон про адвокатуру) визначено правомочності та правові засади діяльності самоврядного правозахисного інституту адвокатури, що є суб'єктом надання професійної правничої допомоги².

На сучасному етапі розвитку держави вже давно постало на часі питання реформування інституту адвокатури. Це передусім пов'язано з обраним Україною курсом євроінтеграційного розвитку та впровадженням європейських цінностей, що, безумовно, вплине на реформування діяльності системи кримінальної юстиції, призведе до зміни низки положень кримінального процесуального

1 Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 05.02.2025).

2 Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 05.02.2025).

законодавства тощо. Водночас виважені думки про необхідність реформування інституту адвокатури як однієї з ключових складових правової системи України вже доволі давно лунають у науковій спільноті та правозахисних організаціях. Посилення інституту адвокатури відіграє важливу роль у процесі демократизації суспільства, оскільки адвокати є головними учасниками забезпечення справедливого судочинства й надання правничої допомоги³.

Аналіз судової практики, матеріалів медіа та соціальних мереж свідчить про те, що рівень довіри громадян до адвокатів сьогодні є доволі низьким, подекуди — навіть нижчим, аніж до представників органів досудового розслідування та суддів⁴. В умовах дії правового режиму воєнного стану проблема функціонування інституту адвокатури суттєво загострилася (зокрема, у сфері реалізації захисту прав громадян) і стає потужним каталізатором в усвідомленні нагальної потреби якнайшвидше виробити концепцію реформи цього інституту⁵.

Вочевидь, під час збройного конфлікту реалізація права кожної людини на захист значно ускладнюється, оскільки як на конституційному рівні, так і в базовому законодавстві передбачені механізми, що припускають обме-

ження окремих прав і свобод людини та громадянина. Із-поміж численних наслідків цього стану речей власне нашу увагу привертає саме проблематика вдосконалення механізмів надання правничої допомоги свідкові у кримінальному провадженні: цей інститут кримінального процесу є одним із базових, адже пов'язаний із забезпечення прав особи, яка на практиці доволі часто набуває статусу підозрюваної, що зумовлює настання юридично значимих наслідків для конкретної особи. Чинне законодавство найменш чітко регламентує саме права свідка (зокрема, це стосується права на отримання правничої допомоги), тому вважаємо, що розв'язання цього питання потребує негайної уваги як правників-практиків, так і науковців.

Концептуально визнаючи необхідність реформувати в українському суспільстві інститут адвокатури та законодавство, що становить правове підґрунтя адвокатської діяльності⁶, а також безумовно поділяючи аксіоматичність тези про те, що саме система адвокатури гарантує реалізацію принципів верховенства права у демократичній державі⁷, — вважаємо за потрібне окреслити базові орієнтири в контексті підвищення правового захисту свідків у кримінальному

- 3 Маркович Х. М. Права і свободи людини в умовах воєнного стану: фокус пріоритетів. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 4. С. 95—99. DOI: [10.24144/2788-6018.2023.04.13](https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.04.13) (дата звернення: 05.02.2025).
- 4 Пошиванюк Т. Проблеми забезпечення права на захист під час війни. *Публічне право*. 2024. № 3 (55). С. 5—12. DOI: [10.32782/2306-9082/2024-55-1](https://doi.org/10.32782/2306-9082/2024-55-1) (дата звернення: 05.02.2025).
- 5 Коломойцев М. М. Сучасні виклики в захисті підозрюваного під час воєнного стану. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту ім. Е. О. Дідоренка*. 2024. Вип. 3 (107). С. 97—105. DOI: [10.32782/2786-9156.107.3.97-105](https://doi.org/10.32782/2786-9156.107.3.97-105) (дата звернення: 05.02.2025).
- 6 Inshyn M., Shchokin R., Semenets-Orlova I., Kravchenko O., Barsuk M. The Role of Attorney's Request as a Communication Instrument in Advocacy. *Journal of Forensic Science and Medicine*. 2024. No. 10 (1). Pp. 34—41. DOI: [10.4103/jfsm.jfsm_114_22](https://doi.org/10.4103/jfsm.jfsm_114_22) (дата звернення: 05.02.2025).
- 7 Oliinyk O., Bilan Y., Mishchuk H., Akimov O., Vasa L. The Impact of Migration of Highly Skilled Workers on the Country's Competitiveness and Economic Growth. *Montenegrin Journal of Economics*. 2021. Vol. 17. No. 3. Pp. 7—19. URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/20736/> (дата звернення: 05.02.2025).

провадженні. Передусім зосередимось на аналізі організаційних і правових заasad надання правничої допомоги свідкам у кримінальному провадженні.

Мета статті

З'ясувати особливості правового статусу адвоката, залученого для надання правничої допомоги свідкові у кримінальному провадженні, та проаналізувати проблемні питання його практичної діяльності.

Методи дослідження

Застосовано комплекс загальнонаукових методів (аналіз і синтез, узагальнення, логіко-структурний підхід тощо). Це дало змогу концептуально оцінити типові підходи до визначення сутності правничої допомоги, яку надає адвокат, залучений свідком, та меж його правового статусу. Систематизація наукових положень у межах досліджуваної проблематики, висвітлених у науковій

літературі останнім часом, дала змогу виявити певні розбіжності між підходами вчених. Автор сформулював власну думку щодо визначення правового статусу адвоката, залученого для надання правничої допомоги свідкові у кримінальному провадженні, окреслив окремі проблемні питання його практичної діяльності (зокрема, у частині прав і повноважень).

Аналіз основних досліджень і публікацій

Функції адвокатури, а також проблеми співвідношення таких правових концептів, як «правнича допомога» і «функція захисту», досліджували І. Гловюк⁸, В. Меркулова⁹, В. Тертишник¹⁰ та ін.

Надання правничої допомоги як різновид адвокатської діяльності став предметом монографічних досліджень В. Карпенка¹¹, О. Мартовицької¹², К. Стоянова¹³ та ін.

- 8 Гловюк І. В. Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Одеса, 2016. 42 с. URL: <http://hdl.handle.net/11300/3320> (дата звернення: 05.02.2025).
- 9 Меркулова В. О. Функції адвокатури та відновне правосуддя: проблеми співвідношення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 3. С. 96—101. DOI: 10.32850/sulj.2023.3.16 (дата звернення: 05.02.2025).
- 10 Тертишник В. М. Правнича допомога та функція захисту в кримінальному процесі: гармонізація доктрини. *Правова позиція*. 2017. № 2 (19). С. 128—137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsup_2017_2_18 (дата звернення: 05.02.2025).
- 11 Карпенко В. М. Право свідка на професійну правничу допомогу у кримінальному провадженні : дис. ... д-ра філос. Київ, 2022. 263 с. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8a7880e7-d70e-498e-8026-faea06ca934b/content> (дата звернення: 05.02.2025).
- 12 Мартовицька О. В., Юхно О. О. Проблеми професійної правничої допомоги : теорія і практика : монографія. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків, 2024. 420 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/87e1cb06-f938-451b-bad4-03c57304399a/content> (дата звернення: 05.02.2025) ; Мартовицька О. В. Реалізація правової допомоги на стадії досудового розслідування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2014. 22 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1c26417b-87d4-4f7e-8d05-0ddd1c0c7b4f/content> (дата звернення: 05.02.2025) ; Ї ж. Повноваження захисника при наданні правничої допомоги іншим учасникам кримінального провадження. *Європейські перспективи*. 2020. № 3. С. 102—109. DOI: 10.32782/EP.2020.3.15 (дата звернення: 05.02.2025).
- 13 Стоянов К. С. Захисник та представник як учасники кримінального провадження у досудовому розслідуванні : монографія. Одеса, 2024. 263 с.

Системний аналіз положень кримінального процесуального законодавства в контексті визначення складових правового статусу адвоката, який надає правничу допомогу свідкові, здійснили В. Заборовський¹⁴, Т. Корчева¹⁵, О. Панчук¹⁶, С. Рокунь¹⁷, О. Скрябін¹⁸, О. Чепель та А. Габрелян¹⁹ та ін.

С. Рокунь запропонував розв'язати питання правового регламентування статусу адвоката, залученого як представника свідка, шляхом доповнення та зміни окремих положень кримінального процесуального законодавства. Розширила цю ідею Т. Корчева: вона сформулювала пропозиції з удосконалення положень чинного Кримінального процесуального кодексу України (далі — КПК) і Закону про адвокатуру. Однією з таких є позиція щодо викладення п. 2 ч. 1 ст. 66 КПК у такій редак-

ції: «*Користуватися під час кримінального провадження професійною правничою допомогою адвоката — представника, повноваження якого на участь у кримінальному провадженні підтверджуються документами, передбаченими статтею 50 цього Кодексу, якщо представником свідка є особа, яка має право бути захисником у кримінальному провадженні*»²⁰.

Окремі процесуальні аспекти надання правничої допомоги свідкові розкрито у працях О. Кучинської та Ю. Циганюка²¹, О. Баїк²² та ін.

Увага науковців до питань надання правничої допомоги свідкові у кримінальному провадженні свідчить про їхню актуальність. Водночас аналіз правових положень демонструє певну дискусійність окремих положень у межах цієї проблематики. Уважаємо, що ці питання залишатимуться пріоритет-

- 14 Заборовський В. В. Правовий статус адвоката свідка. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2016. Вип. 36. Т. 2. С. 169—173. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2016_36%282%29_43 (дата звернення: 05.02.2025).
- 15 Корчева Т. В. Надання професійної правничої допомоги свідку у кримінальному провадженні як вид адвокатської діяльності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 1. С. 316—320. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/15683> (дата звернення: 05.02.2025).
- 16 Панчук О. В. Захист прав свідка у кримінальному процесі України. *Адвокат*. 2012. № 2. С. 46—48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2012_2_9 (дата звернення: 05.02.2025).
- 17 Рокунь С. В. Проблеми визначення правового статусу особи, яка надає правову допомогу свідку в кримінальному провадженні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. Вип. 5. С. 157—158. URL: http://apnl.dnu.in.ua/5_2017/38.pdf (дата звернення: 05.02.2025).
- 18 Скрябін О. М. Захисник в кримінальному процесі: нормативно-правове дослідження : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Запоріжжя, 2017. 39 с. URL: http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/AREF_skryabin_0.pdf (дата звернення: 05.02.2025).
- 19 Чепель О., Габрелян А. Адвокат свідка: проблематика правового статусу. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»* (Helsinki, Finland; Jan 26, 2024). 2024. С. 131—136. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/view/1530> (дата звернення: 05.02.2025).
- 20 Корчева Т. В. Знач. твір. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/15683> (дата звернення: 05.02.2025).
- 21 Кучинська О. П., Циганюк Ю. В. Проблемні питання правового регулювання участі адвоката у кримінальному провадженні для надання професійної правничої допомоги учасникам такого провадження. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 1. С. 598—603. DOI: 10.24144/2788-6018.2024.01.105 (дата звернення: 05.02.2025).
- 22 Баїк О. І. Адвокат як процесуальний представник особи у кримінальному провадженні. *Наукові інновації та передові технології. Серія: Право*. 2024. № 3 (31). С. 506—516. DOI: 10.52058/2786-5274-2024-3(31)-506-516 (дата звернення: 05.02.2025).

ними в наукових дослідженнях, зважаючи на розвиток міжнародних стандартів у сфері захисту прав людини, їх упровадження в національну практику правоохоронних органів, а також соціально-політичні зміни й динамічний розвиток суспільства, що підкреслює актуальність порушеної проблематики.

Викладення основного матеріалу дослідження

Конституційними положеннями гарантовано право кожної особи захищати себе особисто й за потреби звертатися по професійну правничу допомогу²³. Не є винятком із цього правила й особа, яка набула статусу свідка у кримінальному провадженні. Свідком визнають одного з учасників кримінального провадження, яким може бути винятково фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що стосуються кримінального правопорушення та підлягають доказуванню під час розслідування, і яку викликано для надання показань²⁴. Одразу привертає увагу той факт, що законодавцем закріплено можливість набуття статусу свідка особою, яку викликано для надання показань, однак у правозастосовній практиці за участю свідків проводять не тільки допити: свідки беруть участь в оглядах, слідчих експериментах, пред'явленні для впізнання і навіть відібранні зразків для проведення експертизи.

Такий самий підхід — із обмеженням правоздатності свідка — законодавець обрав і під час визначення прав та обов'язків свідка (ст. 66 КПК)²⁵, що, на

нашу думку, негативно позначається на визначенні правових меж взаємодії сторони обвинувачення з таким учасником кримінального провадження під час здійснення досудового розслідування.

Правову гарантію можливості залучення свідком адвоката передбачено п. 2 ч. 1 ст. 66 КПК, відповідно до якої свідок має право «користуватися під час давання показань та участі у проведенні інших процесуальних дій правовою допомогою адвоката, повноваження якого підтверджуються згідно з положеннями статті 50 цього Кодексу»²⁶, тобто відомості про якого внесено регіональною радою адвокатів до Єдиного реєстру адвокатів України та діяльність якого не зупинено й не припинено Радою адвокатів регіону, до якої він належить. Водночас на момент залучення до процесуальної дії, яку проводять із його клієнтом, адвокат має надати свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю, ордер, договір із захисником або доручення органу (установи), уповноваженого(-ої) законом на надання безоплатної правничої допомоги.

Текстуальний аналіз змісту ст. 65—67 КПК, якими визначено межі правового статусу свідка, дає змогу узагальнити, що свідок має право:

- знати, для участі в якому кримінальному провадженні його залучено та у зв'язку із чим;
- користуватися правничою допомогою в усіх процесуальних діях, до участі в яких його запрошено;
- на убезпечення відповідно до Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві»;

23 Конституція України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 02.02.2025).

24 Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 02.02.2025).

25 Там само.

26 Там само.

- ознайомлюватися з протоколом допиту та заявляти клопотання про внесення до нього змін, доповнень і зауважень, а також власноручно робити такі доповнення і зауваження;
- за потреби користуватися нотатками й документами;
- на відшкодування витрат, пов'язаних із викликом для надання показань²⁷.

Проблема чинного КПК полягає не тільки в обмеженому тлумаченні правового статусу особи, яку залучено як свідка до кримінального провадження, а й у відсутності нормативного закріплення правового статусу адвоката, якого свідок залучив для надання правничої допомоги.

У науковій літературі деякі вчені пропонують розглядати адвоката свідка як самостійного учасника кримінального провадження. В. Заборовський обґрунтовує цю тезу тим, що інтереси свідка істотно відрізняються від інтересів сторін та інших учасників кримінального провадження, яких представляють або захищають адвокати, адже свідок не має юридичної зацікавленості в результатах справи. Науковець визначає свідка як особу, яка виконує допоміжну функцію, сприяючи здійсненню повного, усебічного та справедливого правосуддя у кримінальному процесі. На думку дослідника, це суперечить можливості вважати адвоката свідка його представником у кримінальному судо-

чинстві²⁸. Позиція автора має певну підтримку в науковій спільноті, однак зустрічаються і діаметрально протилежні.

Наприклад, І. Гловюк вважає, що в разі якщо свідка приховано кримінально переслідують (наприклад, до моменту повідомлення про підозру,— якщо особу допитують як свідка за наявності підстав uważати, що вона могла вчинити кримінальне правопорушення, але доказів для повідомлення про підозру недостатньо, або якщо слідчий навмисно затягує повідомлення про підозру), свідок фактично виконує функцію захисту від кримінального переслідування. Учена доходить висновку, що за наявності власного інтересу свідка у кримінальному провадженні можна говорити про договірну форму представництва його інтересів, коли адвокат свідка є його представником²⁹.

О. Шило слушно зосередилася не на зацікавленості особи в кримінальному провадженні, а на наявності в неї законних інтересів, пов'язаних саме зі здійсненням провадження. Зокрема, «свідок, який захворів, має інтерес у тому, щоб бути допитаним за місцем перебування; його законний інтерес знаходить свій прояв і у прагненні до забезпечення власної безпеки та безпеки близьких родичів у зв'язку із участю у провадженні. <...> Законний інтерес осіб, у житті чи іншому володінні яких проводиться слідча дія, полягає в тому, щоб не були розголошені дані їх приватного життя»³⁰. Отже, спиратися винятково на зацікавленість

27 Кримінальний процесуальний ... URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 02.02.2025).

28 Заборовський В. В. Зазнач. твір. С. 170—171. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2016_36%282%29__43 (дата звернення: 05.02.2025).

29 Гловюк І. В. Зазнач. твір. С. 17. URL: <http://hdl.handle.net/11300/3320> (дата звернення: 05.02.2025).

30 Шило О. Г. Теоретико-прикладні основи реалізації конституційного права людини і громадянина на судовий захист у досудовому провадженні в кримінальному процесі України : монографія. Харків, 2011. С. 137—138. URI: <https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/handle/123456789/19837> (дата звернення: 05.02.2025).

особи в результатах кримінального провадження як на основну характеристику, що зумовлює її запит на отримання правничої допомоги, недоцільно. Особа залучає адвоката для захисту своїх законних процесуальних інтересів, для недопущення свавілля з боку представників сил безпеки та притягнення завідомо невинного до відповідальності, для унеможливлення порушення права особи на свободу від самовикриття, для запобігання застосуванню методів забороненого психологічного тиску, фальсифікування або фабрикавання окремих відомостей, речей і документів. Тож залучення адвоката для надання правничої допомоги свідкові сприяє реалізації багатьох завдань, але базова функція його участі полягає в забезпеченні захисту процесуальних інтересів свідка й реалізації його законних прав.

Щодо сутності допомоги, яку надає залучений адвокат свідкові у кримінальному провадженні, також не все однозначно. Зокрема, Р. Ємельянов зауважує, що *«адвокат, який надає правничу допомогу потерпілому, цивільному позивачу, цивільному відповідачу, свідку, третій особі, щодо майна якої вирішується питання про арешт,— представник, який здійснює представництво, що є відмінним від захисту видом адвокатської діяльності та не має процесуального стосунку до забезпечення права на захист підозрюваному. Так само як адвокат, який здійснює захист підозрюваного,— захисник, не повинен мати стосунку до надання правничої допомоги потерпілому, цивільному позивачу, цивільному відповідачу, свідку. Адвокат — це фізична особа, яка здійснює адвокатську діяльність відповідно до За-*

*кону про адвокатуру, захисник і представник — це різні суб'єкти кримінального провадження, які, здійснюючи процесуальну діяльність та вступаючи у процесуальні відносини, надають правничу допомогу іншим учасникам кримінального провадження»*³¹. Отже, автор певною мірою ототожнює свідка із потерпілим, цивільним позивачем і деякими іншими учасниками кримінального провадження.

На нашу думку, розв'язуючи питання щодо сутності послуг, які надає залучений адвокат свідкові, слід спиратися на положення Закону про адвокатуру, відповідно до ст. 1 якого адвокатська діяльність полягає у здійсненні захисту, представництві й наданні інших видів правничої допомоги клієнтові³².

Захист пов'язаний із забезпеченням захисту прав, свобод і законних інтересів особи: у кримінальному провадженні в аспекті представництва інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого; щодо якої передбачено застосування примусових заходів медичного або виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні; особи, щодо якої розглядають питання про видачу іноземній державі (екстрадицію); яку притягають до адміністративної відповідальності під час розгляду справи про адміністративне правопорушення.

Представництво — це форма адвокатської діяльності, спрямована на забезпечення реалізації прав і виконання обов'язків клієнта в цивільному, господарському, адміністративному й конституційному судочинстві, а також

31 Ємельянов Р. О. Правове регулювання участі адвоката — представника потерпілого в кримінальному провадженні. *Європейські перспективи*. 2020. № 3. С. 128. DOI: 10.32782/EP.2020.3.18 (дата звернення: 05.02.2025).

32 Про адвокатуру ... URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 05.02.2025).

у співпраці з державними органами, фізичними та юридичними особами. Воно також охоплює захист прав і обов'язків потерпілого під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, забезпечення інтересів потерпілого, цивільного позивача та цивільного відповідача у кримінальному провадженні³³.

Отже, законодавець не згадав свідка поміж учасниками кримінального провадження.

Інші різновиди правничої допомоги — надання правничої інформації, консультацій і роз'яснень із правових питань, правовий супровід діяльності клієнта, а також підготовка заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру, — спрямовані на забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів клієнта, запобігання їх порушенню та сприяння їх відновленню в разі порушення. Тож надання правничої допомоги свідкові — це інший вид надання правничої допомоги, що полягає в забезпеченні реалізації прав, свобод і законних інтересів клієнта, запобіганні їх порушенню та сприянні відновленню в разі порушення³⁴. Окрім цього, у п. 4 ч. 1 ст. 19 Закону про адвокатуру видом адвокатської діяльності названо «*надання правничої допомоги свідкові у кримінальному провадженні*»³⁵. Отже, як і в КПК, у названому Законі цей вид діяльності відокремлено від захисту та представництва.

Іще одним важливим аспектом досліджуваної нами проблематики є правовий статус адвоката, залученого свідком для забезпечення його інтересів, запобігання їх порушенню та їх відновлення (за потреби). Науковці, розв'язуючи це питання, найчастіше керуються

підходом законодавця, який дозволяє захисникові та представникові особи у кримінальному провадженні послуговуватися правами, гарантованими підозрюваному й потерпілому відповідно, тобто принципом аналогії. Так, наприклад, В. Карпенко дійшов висновку, що процесуальні повноваження свідка й адвоката свідка можна класифікувати у дві такі групи:

- 1) *права свідка, які він реалізує безпосередньо під час проведення допиту або інших процесуальних дій*. Права адвоката свідка у цьому разі обумовлені гарантуванням належної реалізації прав самим свідком під час проведення процесуальної дії. До цієї групи належать ті, що забезпечують належне проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій за участю свідка, поміж яких:

 - право бути присутнім під час проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій із залученням особи, якій надається правнича допомога;
 - роз'яснювати свідкові його право відмовитися від давання показань щодо себе, близьких родичів і членів родини, а також щодо інформації, яка не підлягає розголошенню;
 - із дозволу слідчого, детектива або прокурора ставити свідкові запитання та висловлювати зауваження.

Ці права адвоката сприяють належній реалізації передбачених законом прав свідка, зокрема права на відмову від давання показань щодо себе, близьких родичів

33 Про адвокатуру ... URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 05.02.2025).

34 Там само.

35 Там само.

і членів родини, а також права давати показання рідною або іншою мовою, якою він вільно оперує³⁶;
2) права свідка, реалізацію яких можна доручати адвокату (ці права реалізує адвокат у формі представництва інтересів свідка):

- отримувати інформацію про причини виклику свідка та кримінальне провадження, у межах якого здійснюють його допит;
- заперечувати проти незаконних дій слідчого, детектива, дізнавача або прокурора й вимагати фіксування заперечень у відповідному протоколі;
- ознайомлюватися з протоколами слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, проведених за участю свідка, а також подавати клопотання про внесення до них змін, доповнень і зауважень;
- заявляти відвід перекладачеві, залученому до допиту свідка;
- ініціювати застосування заходів безпеки до свідка й подавати інші клопотання, передбачені законодавством;
- складати від імені свідка письмові заяви, скарги, клопотання та інші правові документи;
- оскаржувати рішення, дії або бездіяльність слідчого, детектива, дізнавача, прокурора, слідчого судді або суду в інтересах свідка³⁷.

На нашу думку, цей підхід занадто переобтяжений різноманітними повноваженнями, які навіть не завжди є похідними від статусу адвоката. Зокрема,

обов'язок роз'яснювати свідкові його право відмовитися від давання показань щодо себе, близьких родичів і членів родини, а також щодо інформації, яка не підлягає розголошенню, чинне законодавство цілком покладає на суб'єкта, який проводить допит або іншу вербальну слідчу (розшукову) дію. Якщо виходити з такої позиції, то доречніше згадати положення Закону про адвокатуру, якими передбачено права адвоката.

О. Чепель та А. Габрелян пропонують серед прав залученого свідком адвоката виокремлювати такі:

- «1) Мати побачення зі свідком до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування;
- 2) надавати короткі консультації свідку під час проведення допиту та інших процесуальних дій;
- 3) задавати, з дозволу слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, питання учасникам процесуальних дій;
- 4) складати від імені свідка заяви, скарги, клопотання, інші правові документи;
- 5) оскаржувати процесуальні рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді, суду;
- 6) робити письмові зауваження щодо правильності та повноти записів у протоколі допиту та інших процесуальних дій;
- 7) знайомитися з матеріалами кримінального провадження, які безпосередньо стосуються прав та законних інтересів свідка»³⁸.

Зауважимо, що перелік осіб, які мають право на оскарження процесуальних рішень, дій або бездіяльності

36 Карпенко В. М. Зазнач. твір. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8a7880e7-d70e-498e-8026-faea06ca934b/content> (дата звернення: 05.02.2025).

37 Там само. С. 143–144.

38 Чепель О., Габрелян А. Зазнач. твір. С. 135. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/1530> (дата звернення: 05.02.2025).

слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, є винятковим, як і перелік процесуальних рішень (дій, випадків бездіяльності), які можна оскаржити. Зокрема, визначення процесуальних рішень і дій (бездіяльності), які можна оскаржити під час досудового розслідування, містить ст. 303 КПК³⁹. Текстуальний аналіз змісту цієї статті дає змогу узагальнити, що жодне з її положень не стосується свідка, а тим більше — особи, яка надає йому правничу допомогу. На нашу думку, права адвоката у цьому разі обумовлено характером процесуальної дії, до участі в якій його залучено разом зі свідком, а також положеннями Закону про адвокатуру.

Нормативна невизначеність правового статусу адвоката, залученого для надання правничої допомоги свідкові у кримінальному провадженні, спричинила появу цілої низки наукових підходів до розв'язання цієї проблеми. Так, І. Дубівка пропонує доповнити чинний КПК ст. 66-1 «Адвокат, який надає правову допомогу свідку» такого змісту:

«1. Адвокатом, який надає правову допомогу свідку, є особа, повноваження якої підтверджено в порядку, передбаченому статтею 50 цього Кодексу. 2. Адвокат має право: 1) бути присутнім та брати участь у проведенні слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, які проводяться за участю свідка; 2) ознайомлюватись зі змістом протоколів слідчих (розшукових) дій, які проводились за участю свідка, робити письмові зауваження; 3) складати від імені свідка письмові заяви, скарги, клопотання та інші докумен-

*ти правового характеру; 4) подавати клопотання про застосування заходів безпеки до свідка; 5) подавати скарги на рішення, дії, бездіяльність слідчого, прокурора, що стосуються інтересів свідка. 3. Адвокат може бути запрошений свідком або іншими особами на його прохання або в його інтересах»*⁴⁰.

Така пропозиція, на нашу думку, є цілком прийнятною і заслуговує на підтримку — адже закріплення цих положень передусім визначить межі повноважень залученого адвоката. Ця законодавча новела мала б докорінно змінити на краще наявну процесуальну практику — з огляду на те, що сьогодні подання адвокатами заяв і клопотань на етапі надання правничої допомоги свідкові у кримінальному провадженні нерідко супроводжується діями, що не мають процесуальних підстав, не сприяють підвищенню якості слідчих (розшукових) дій і не мають позитивних результатів у забезпеченні інтересів клієнта. Подібна процесуальна поведінка призводить до затягування перебігу проведення слідчих (розшукових) і процесуальних дій, виснаження учасників провадження та створення у клієнта хибного уявлення про якісне надання правничих послуг. Це може спричинити втрату важливого свідка для розв'язання справи й реалізації завдань кримінального провадження, створити ризик притягнення свідка до кримінальної відповідальності за введення в оману суду або іншого уповноваженого органу (ст. 384 Кримінального кодексу України)⁴¹ тощо.

39 Кримінальний процесуальний ... URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 02.02.2025).

40 Дубівка І. В. Діяльність адвоката в стадії досудового розслідування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017. С. 13—14. URL: <https://elar.navs.edu.ua/jspui/handle/123456789/1750> (дата звернення: 05.02.2025).

41 Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 05.05.2025).

Щодо означеної проблематики в науковому дискурсі виникають і намагаються закріпитися й інші підходи. Так, В. Карпенко пропонує доповнити чинний КПК ст. 67-2 «Правничий консультант свідка», яка міститиме перелік прав та обов'язків цієї особи. Серед прав науковець визначає такі:

«1) Бути присутнім під час проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій за участю свідка;

2) роз'яснювати свідку право на відмову від давання показань щодо себе, близьких родичів та членів своєї сім'ї, а також показань щодо відомостей, які не підлягають розголошенню;

3) з дозволу слідчого, детектива, дізнавача чи прокурора звертатися до свідка з питаннями та зауваженнями;

4) знати, у зв'язку з чим і в якому кримінальному провадженні викликаний свідок;

5) заперечувати проти незаконних дій слідчого, детектива, дізнавача чи прокурора та вимагати внесення заперечень у відповідний протокол;

6) ознайомлюватися з протоколами слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, проведених за його участі, та заявляти клопотання про внесення до них змін, доповнень і зауважень;

7) заявляти відвід перекладачу, який бере участь у допиті свідка;

8) заявляти клопотання про застосування заходів безпеки до свідка та подавати інші клопотання, передбачені цим Кодексом;

9) скласти від імені свідка письмові заяви, скарги, клопотання та інші документи правового характеру;

10) оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність слідчого, детектива, дізнавача,

прокурора, слідчого судді, суду в інтересах свідка»⁴².

Позитивно оцінюючи спроби дослідника, слід зауважити, що реалізація такої пропозиції потребує реформування не лише положень кримінального процесуального законодавства, а й засад профільного Закону про адвокатуру. Зауважимо також, що такий підхід базується на концепції В. Тертишника про введення до процесу правничого повіреного (процесуального юрисконсульта) — особи, яка надає свідкові професійну правничу допомогу у кримінальному провадженні⁴³. Водночас текстуальний аналіз сформульованих науковцем положень дає змогу констатувати розширення тлумачення постаті учасника процесу, що надає правничу допомогу свідкові, і це розширення суперечить навіть низці конституційних засад. Так, автор зазначає, зокрема, що правничим повіреним може бути не лише адвокат, а й його помічник, а також інший фахівець у галузі права, щодо яких немає передбачених законом підстав для відводу від участі у справі⁴⁴. Отже, запровадження цієї концепції потребує кардинальних змін — що, на нашу думку, не виправдає витрачених на це зусиль.

Уважаємо, що залучений адвокат має права, які є вихідними із загальних засад кримінального провадження та поширюються на всіх учасників такого провадження, на всі його сторони й гарантують дотримання кримінальної процесуальної форми. Такий адвокат має гарантії, що поширюються на нього як на учасника процесуальної дії, у якій він бере участь разом зі свідком. Це, зокрема, стосується права бути обізнаним щодо того,

42 Карпенко В. М. Знач. твір. С. 155—156. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8a7880e7-d70e-498e-8026-faea06ca934b/content> (дата звернення: 05.02.2025).

43 Тертишник В. М. Знач. твір. С. 134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsup_2017_2_18 (дата звернення: 05.02.2025).

44 Там само. С. 134—135.

у зв'язку із чим і в якому кримінальному провадженні проводять процесуальну дію, до якої його залучено, а також щодо прав, якими він може послуговуватися під час участі у процесуальних діях: ознайомлюватися із протоколами слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, проведених за його участю, заявляти клопотання про внесення змін, доповнень і зауважень до цих протоколів, а також заявляти відвід перекладачеві. Окрім цього, адвокат має повноваження, гарантовані йому Законом про адвокатуру,— професійні права адвоката (ст. 20), поміж яких:

«1) Звертатися з адвокатськими запитами, у тому числі щодо отримання копій документів, до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, а також до фізичних осіб (за згодою таких фізичних осіб);

<...>

4) складати заяви, скарги, клопотання, інші правові документи та подавати їх у встановленому законом порядку;

<...>

8) застосовувати технічні засоби, у тому числі для копіювання матеріалів справи, в якій адвокат здійснює захист, представництво або надає інші види правничої допомоги, фіксувати процесуальні дії, в яких він бере участь, а також хід судового засідання в порядку, передбаченому законом»⁴⁵.

Висновки

Правовий статус адвоката, залученого для надання правничої допомоги свідкові, до сьогодні залишається нормативно не визначеним, як і правовий статус захисника та представника особи у кри-

мінальному провадженні. Це спричиняє певну полеміку в науковій літературі та створює проблеми у практичній діяльності. Науковці по-різному визначають як вид адвокатської діяльності, яку той реалізує у взаємодії зі свідком, так і його повноваження.

На підставі аналізу нормативних положень кримінального процесуального законодавства та Закону про адвокатуру визначено, що адвокат, залучений для надання правничої допомоги свідкові, не здійснює ані захисту, ані представництва, тож таку форму діяльності слід розуміти як інший вид адвокатської діяльності. Це означає, що адвокат не набуває похідного процесуального статусу від свідка, тобто не має його прав. Водночас адвокат унеможливорює порушення прав свідка, є гарантом недопустимості свавілля або перевищення повноважень з боку представників сил безпеки, забезпечує реалізацію процесуальних інтересів свідка, його право на свободу від самовикриття, недопущення притягнення завідомо невинного до відповідальності й застосування методів психологічного тиску, фальсифікування або фабрикавання окремих відомостей, речей і документів тощо. Отже, залучений адвокат сприяє реалізації багатьох завдань, але його базова функція полягає в забезпеченні захисту процесуальних інтересів свідка й реалізації його прав.

Обґрунтовано, що залучений адвокат має права, які базуються на загальних засадах кримінального провадження, і гарантії, що поширюються на нього як на учасника процесуальної дії, а також повноваження, гарантовані йому Законом про адвокатуру. Попри підтримку позиції щодо нормативного закріплення правового статусу адвоката, залученого для надання правничої

45 Про адвокатуру ... URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 05.02.2025).

допомоги свідкові, спростовано доцільність уведення до кримінального провадження особи правничого консультанта свідка (правничого повіреного / процесуального юрисконсульта), оскільки це суперечить конституційним правам.

Provision of Legal Assistance to Witness in Criminal Proceedings: Specifics and Problematic Issues

Mykola Kolomoitsev

This article purpose is to clarify specifics of determining legal status of a lawyer involved in providing legal assistance to a witness in criminal proceedings, to outline the problematic issues of his practical activity. General scientific methods were applied (analysis and synthesis, system analysis, logical-structural, generalization, comparative law one, etc.). It was found that legal status of lawyer involved in providing legal assistance to a witness remains undefined by law to this day, as is the legal status of defense attorney and representative of a person in criminal proceedings that creates basis for scientific controversy, in particular regarding the issue of defining powers of lawyer during practical activity. It was found that scientists define such activities and the powers of a lawyer differently. Under legislation of Ukraine, lawyer engaged to provide legal assistance to a witness does not provide either protection or representation, so this form of activity should be understood as another type of advocacy: lawyer does not acquire a derivative procedural status from the witness, that is, does not have his rights. At the same time, the lawyer prevents the violation of the witness's rights, is a guarantor of inadmissibility of arbitrariness or abuse of authority by representatives of security forces, ensures realization of the witness's procedural interests, his right to freedom from self-incrimination, preventing prosecution of knowingly innocent person and application of methods of psychological pressure, falsifica-

tion or fabrication of individual information, things and documents, etc. Thus, the engaged lawyer contributes to implementation of many tasks, but his basic function is to ensure protection of witness's procedural interests and the realization of his rights. It is substantiated that involved lawyer has rights based on the general principles of criminal proceedings and guarantees that apply to him as a participant in the procedural action, as well as the powers guaranteed to him by the Law of Ukraine: On the Bar and Legal Practice. Despite supporting position on normative consolidation of the legal status of a lawyer involved in providing legal assistance to a witness, expediency of introducing such an entity as a legal consultant to the witness (legal attorney / procedural legal advisor) into criminal proceedings is refuted, since this contradicts constitutional rights.

Keywords: criminal proceedings; lawyer; legal aid; witness; right to defense; legal status.

Фінансування

Це дослідження не отримало жодного спеціального гранту від фінансових установ у державному, комерційному або некомерційному секторах.

Відмова від відповідальності

Засновники не грали жодної ролі у розробленні дослідження, добиранні й аналізованні даних, рішеннях про публікацію або підготовку рукопису.

Учасники

Автор зробив свій внесок винятково в інтелектуальну дискусію, що є основою цього документа, дослідження судової практики, написання та редагування, і бере на себе відповідальність за її зміст і тлумачення.

Декларація щодо конфлікту інтересів

Автор заявляє, що у нього відсутній конфлікт інтересів.

References

Baik, O. I. (2024). Advokat yak protsesualnyi predstavnyk osoby u kryminalnomu

- provdzhenni [Advocate as a procedural representative of a person in criminal proceedings]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnologii. Seriya: Pravo*. № 3 (31). DOI: [10.52058/2786-5274-2024-3\(31\)-506-516](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3(31)-506-516) [in Ukrainian].
- Chepel, O., Habrelian, A. (2024). Advokat svodka: problematyka pravovoho statusu [Witness lawyer: problems of legal status]. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»* (Helsinki, Finland; Jan 26, 2024). URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/1530> [in Ukrainian].
- Dubivka, I. V. (2017). *Diialnist advokata v stadii dosudovoho rozsliduvannya* [Pre-trial investigative activities of lawyer] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv. URL: <https://elar.navs.edu.ua/jspui/handle/123456789/1750> [in Ukrainian].
- Hloviuk, I. V. (2016). *Kryminalno-protsesualni funktsii: teoretyko-metodolohichni zasady i praktyka realizatsii* [Criminal procedural functions: theoretic-methodological principles and practice] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk. Odesa. URL: <http://hdl.handle.net/11300/3320> [in Ukrainian].
- Inshyn, M., Shchokin, R., Semenets-Orlova, I., Kravchenko, O., Barsuk, M. (2024). The Role of Attorney's Request as a Communication Instrument in Advocacy. *Journal of Forensic Science and Medicine*. No. 10 (1). DOI: [10.4103/jfsm.jfsm_114_22](https://doi.org/10.4103/jfsm.jfsm_114_22).
- Karpenko, V. M. (2022). *Pravo svodka na profesii-nu pravnychu dopomohu u kryminalnomu provdzhenni* [Witness's right to professional legal aid in criminal proceedings] : dys. ... d-ra filos. Kyiv. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8a7880e7-d70e-498e-8026-faea06ca934b/content> [in Ukrainian].
- Kolomoitsev, M. M. (2024). Suchasni vyklyky v zakhysti pidozriuvanoho pid chas voien-noho stanu [Current challenges in the protection of the suspect during marital law]. *Visnyk Luhanskoho navchalno-naukovoho instytutu im. E. O. Didorenka*. Vyp. 3 (107). DOI: [10.32782/2786-9156.107.3.97-105](https://doi.org/10.32782/2786-9156.107.3.97-105) [in Ukrainian].
- Korcheva, T. V. (2018). Nadannia profesiinoi pravnychoi dopomohy svidku u kryminal-nomu provdzhenni yak vyd advokatskoi di-ialnosti [Providing professional legal assistance to a witness in criminal proceedings as a form of advocacy]. *Porivnialno-analitychne pravo*. № 1 [in Ukrainian].
- Kuchynska, O. P., Tsyhaniuk, Yu. V. (2024). Problemni pytannia pravovoho rehuliu-vannia uchasti advokata u kryminalnomu provdzhenni dlia nadannia profesiinoi pravnychoi dopomohy uchastykam takoho provdzhenni [Problematic issues of legal regulation of participation of an advocate in criminal proceedings for the provision of professional legal assistance to participants in such proceedings]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*. № 1. DOI: [10.24144/2788-6018.2024.01.105](https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.01.105) [in Ukrainian].
- Markovych, Kh. M. (2023). Prava i svobody liu-dyny v umovakh voiennoho stanu: fokus prioritytetiv [Human rights and freedoms under martial law: focus of priorities.]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*. № 4. DOI: [10.24144/2788-6018.2023.04.13](https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.04.13) [in Ukrainian].
- Martovytska, O. V. (2014). *Realizatsiya pravovoyi dopomohy na stadii dosudovoho rozslidu-vannya* [Legal Aid Realization at the Stage of Pre-trial Investigation] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Kharkiv. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1c26417b-87d4-4f7e-8d05-0ddd1c-0c7b4f/content> [in Ukrainian].
- Martovytska, O. V. (2020). Povnovazhennya zakhysnyka pry nadanni pravnychoyi dopomohy inshym uchastykam kryminal'no-ho provdzhennya [Powers of the Defense Attorney in Providing Legal Assistance to Other Participants of Criminal Proceedings]. *Yevropeiskii perspektivy*. № 3. DOI: [10.32782/EP.2020.3.15](https://doi.org/10.32782/EP.2020.3.15) [in Ukrainian].
- Martovytska, O. V., Yukhno, O. O. (2024). Problemy profesiinoi pravnychoi dopomohy: teoriia i praktyka [Problems of professional legal aid : theory and practice] : monohra-fiia. 2-he vyd. pererob. i dop. Kharkiv. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/87e1cb06-f938-451b-bad4-03c57304399a/content> [in Ukrainian].
- Merkulova, V. O. (2023). Funktsii advokatury ta vidnovne pravosuddia: problemy spivvid-noshennia [The bar's functions and renewal

- justice: interrelation problems]. *Pivden-noukraiński pravnychi chasopys*. № 3. DOI: 10.32850/sulj.2023.3.16 [in Ukrainian].
- Oliinyk, O., Bilan, Y., Mishchuk, H., Aki-mov, O., Vasa, L. (2021). The Impact of Mi-gration of Highly Skilled Workers on the Country's Competitiveness and Economic Growth. *Montenegrin Journal of Economics*. Vol. 17. No. 3. URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/20736/>.
- Panchuk, O. V. (2012). Zakhyst prav svidka u kry-minalnomu protsesi Ukrainy [Protection of the rights of a witness in the criminal procedure of Ukraine]. *Advokat*. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2012_2_9 [in Ukrainian].
- Poshyvaniuk, T. (2024). Problemy zabezpe-chennia prava na zakhyst pid chas viiny [Problems of ensuring the right to protection during war]. *Publichne pravo*. № 3 (55). DOI: 10.32782/2306-9082/2024-55-1 [in Ukrainian].
- Rokun, S. V. (2017). Problemy vyznachennia pravovoho statusu osoby, yaka nadaie pravo-vu dopomohu svidku v kryminalnomu provadzhenni [Problem of Legal Certainty to the Status of a Person who Provides Le-gal Assistance to a Witness in the Context of the Application of the Law of Evidence in Criminal Proceedings]. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii*. Vyp. 5. URL: <http://apnl.dnu.in.ua/5-2017/38.pdf> [in Uk-rainian].
- Shylo, O. H. (2011). *Teoretyko-prykladni osnovy realizatsii konstytutsiinoho prava liudyny i hromadianyna na sudovi zakhyst u do-sudovomu provadzhenni v kryminalnomu protsesi Ukrainy* [Theoretical and applied foundations of the implementation of the constitutional right of a person and citizen to judicial protection in pre-trial proceed-ings in criminal proceedings in Ukraine] : monohrafiia. Kharkiv. URI: <https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/handle/123456789/19837> [in Ukrainian].
- Skriabin, O. M. (2017). *Zakhysnyk v kryminal-nomu protsesi: normatyvno-pravove dosli-dzhennia* [Defender in the criminal process: normative and legal research] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk. Zaporizhzhia. URL: http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/AREF_skryabin_0 [in Ukrainian].
- Stoianov, K. S. (2024). *Zakhysnyk ta predstavnyk yak uchashnyky kryminalnoho provadzhennia u dosudovomu rozsliduvanni* [Defense counsel and representative as participants in criminal proceedings in pre-trial investi-gation] : monohrafiia. Odesa [in Ukrainian].
- Tertyshnyk, V. M. (2017). Pravnycha dopomo-ha ta funktsiia zakhystu v kryminalnomu protsesi: harmonizatsiia doktryny [Legal aid and the function of protection in cri-minal proceedings: harmonization of the doctrine]. *Pravova pozytsiia*. № 2 (19). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vam-sup_2017_2_18 [in Ukrainian].
- Yemelianov, R. O. (2020). Pravove rehuliuвання uchasti advokata — predstavnyka poterpi-loho v kryminalnomu provadzhenni [Legal Regulation of the Participation of a Law-yer-Representative of the Victim in Criminal Proceedings]. *Yevropeïski perspektyvy*. № 3. DOI: 10.32782/EP.2020.3.18 [in Ukrainian].
- Zaborovskiy, V. V. (2016). Pravovi status advoka-ta svidka [Legal status of advocate witness]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalno-ho universytetu. Seriia: Pravo*. Vyp. 36. T. 2 [in Ukrainian].

Коломойцев, М. (2025). Надання правничої допомоги свідкові у кримінальному провадженні: особливості та проблемні питання. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. Вип. 1 (38). С. 66—81. DOI: 10.32353/khrife.1.2025.05.